

Amb pedres al ronyó. Visibilitat i context poètic

Manuel Rivera Moral, editor

Però li ofereix novetat i originalitat. Sense que l'originalitat experimental, el manierisme de la forma, s'imposin en cap moment sobre allò que vol dir. Hi ha un com (com escriure) propi. Però el com no esdevé mai el què (el què explicar) ni el per què (per què escriure, per què recordar). És un dietari ben escrit, acurat, treballat. Però el seu mèrit, per tornar a la paraula inicial, no és tan sols dir bé, sinó per damunt de tot dir.

Un comentari lateral. El dietari d'Eugeni Perea està ple de referències, especialment a llibres de poemes o a d'altres dietaris. Però diria, sense haver fet els comptes del tot, que el llibre que hi apareix més vegades esmentat i glossat és la *Bíblia*. I dins de la *Bíblia*, diria, els llibres profètics i sapiencials de l'Antic Testament i els evangelis de Lluç i Joan del Nou. I m'atreveixo a dir que aquests textos tenyeixen el conjunt de la mirada de l'autor, que respira fins i tot quan no els esmenta un to de gravetat, d'apel·lació, de transcendència, un to profètic en el sentit veterotestamentari del terme.

Però deia abans que si hi ha una tipologia d'entrades i anotacions especialment present en aquest dietari són les que fan referència directa a la natura quotidiana, a la terra, al món físic que l'envolta. En aquest sentit, aquest llibre

pertany també, participa i alimenta, la construcció d'un món literari entorn de la seva terra natal. Participa de la creació, ja iniciada i treballada en volums anteriors, d'aquest mite literari personal que és Mòsdriu, aquesta seva transformació fonètica i conceptual de Riudoms per tal de convertir-lo en la pròpia Sinera o el propi Macondo. Mòsdriu és fonamentalment un paisatge físic i s'esmenta gairebé sempre en relació a la naturalesa, al pas de les estacions, als arbres i les abelles i les pluges.

Aquesta presència de la naturalesa, sovint com una vivència carregada de sentit, emmarca l'obra en una determinada concepció de la memorialística i el dietarisme, i per tant de la literatura. Una reconstrucció de la relació vital amb la naturalesa quotidiana que ens acosta a algunes de les millors pàgines de Pla, però que encara més ens evoca *El vel de Maia* de Marià Manent o *L'edat d'or* d'Artur Bladé. Una tradició de la literatura catalana, de relació amb la natura canviant i els seus matisos que, en el fons, és una relació amb el pas del temps. Quan deia Perea que un dietari el dicten les busques del rellotge, potser ens volia donar una altra pista: el veritable rellotge que mesura el temps no té esfera ni busques, és el rellotge del camp i la natura, de primaveres i tardors, però tot està en perpetu moviment –i en

perpetu retorn. Potser això són també els dietaris i la literatura. En tot cas, és el temps i és el món de Mòsdriu.

Però Mòsdriu, és també la memòria de les persones i de la llengua, de les paraules, com les diu i com les deia la gent de Mòsdriu, quina mitologia i quina visió del món complet hi havia i hi ha al darrere. Eugeni Perea, en aquest dietari i en el conjunt de la seva obra, especialment de *Les Mallorquines*, fa les funcions d'«antropòleg acurat, millor oriünd», i ens fa el treball de camp necessari per preservar una cultura multiseccular en vies d'extinció.

El 2009 vaig tenir el privilegi de participar en el trentè aniversari del CERAP i vaig aprofitar per remarcar un vincle que, al meu parer, uneix la trajectòria de tres creadors de Riudoms que han assolit l'excel·lència i el reconeixement cadascú en el seu camp. Tots tres estan units per l'arrelament visible a la terra, la seva originalitat, entenent-la com la presència i la fidelitat als orígens. Un és el compositor Joan Guinjoan, el qual vinculava en una ocasió una de les seves simfonies amb la memòria dels estius a Riudoms. Un altre és el pintor Joaquim Chancho, que també destaca en alguns dels seus comentaris fins a quin punt la seva obra pictòrica beu dels colors de la terra, de la imatge dels conreus i del secà, del seu paisatge ancestral.

El tercer d'aquests creadors és Eugeni Perea. Potser precisament perquè s'expressa a través de paraules, aquest vincle entre l'obra i la terra s'hi presenta d'una manera encara més explícita, entre aquest Mòsdriu mític i humà, i la literatura. Una literatura que per a ell és l'intent d'anar més enllà de l'horitzó, prenent embranzida a l'esglaó que ens ofereix la terra, al costat de tots aquells que ja no hi són però amb els que hem compartit un paisatge, una llengua, unes paraules, és a dir, una mirada concreta i específica damunt del món. En el fons, també una intersecció. »

En la maduresa, solem tornar a la terra natal, a la nostra infantesa i joventut. A Vázquez Montalbán li van preguntar què li quedava del poeta novíssim que va ser. El doble de Pepe Carvalho respongué que la poesia era com la caixa negra dels avions: allí hi havia l'origen i la trajectòria del viatge, els seus senyals d'identitat. Valgui el cas, però no confonguem poema amb poesia, el que hi ha a la rosa no és la rosa.

Eugeni Perea Simón ha publicat llibres i articles d'història, toponímia, narrativa, art, biografia. Pocs sabien que també havia escrit poemes amb intensitat –i no versets de diumenge. Així, en només un any ha donat a llum dues criatures llibresques –no bessones i amb un temps de concepció molt diferent: *Amb pedres al ronyó* (al segle XX) i *Quadern d'interseccions* (ja al segle XXI).

Malgrat que *Amb pedres al ronyó* és guanyador del Prix International de Littérature 2012 (Fondation Antonio Machado, Colliure), el poemari va ser aplegat en la dècada dels setanta, quan l'Eugeni tenia poc més de vint anys. Aquesta mateixa obra va arribar a ser finalista del mític Premi Carles Riba. Són poemes teixits amb mà hàbil i una veu reflexiva i llegida, reivindicadora de la

saviesa clàssica, que no antiga.

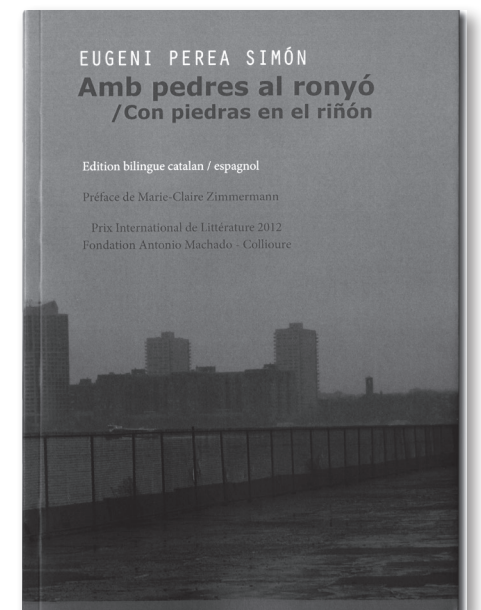
Llavors, Catalunya recuperava més que mai l'ús del català en l'àmbit públic i cultural. Convivien grans poetes veterans en aquesta llengua (Espriu, Foix, Estellés, Vinyoli, Riba, Brossa, Martí i Pol...) amb altres joves disposats a renovar, reunits per *Serra d'Or* en una taula, el febrer de 1974 (Bru de Sala, Altaíó, Desclot, Graells, Palol...) que passarien en més d'un cas a altres gèneres menys maleïts. El reusenc universal Gabriel Ferrater es va suïcidar el 1972. Per a molts, encara eren invisibles les dones (recordem Maria-Mercè Marçal –esposa en aquells anys de Ramon Pinyol–, Clementina Arderiu –dona de Carles Riba–, Olga Xirinacs i Sara Pujol –del grup tarragoní l'Espiadimonis).

En aquesta invisibilitat, per altres causes, podríem inscriure Eugeni Perea, obrer impressor, professor, arxiver, riudomenc profund, molt al sud del cap i casal de Catalunya. Què hagués estat de la seva obra si hagués cuejat més per Barcelona? És una pregunta retòrica. Tot i que l'escriptor acostuma a ser un caçador solitari en la nit, el context hi fa molt: provoca i convoca. Tampoc oblidem els seus llibres publicats en editorials importants del país.

No comento ara els poemes d'*Amb pedres al ronyó*. El poema és com

l'acudit, pot perdre la gràcia si s'explica. Aconsello la seva lectura (també la versió castellana de dos poetes, Ramón García Mateos i Juan López Carrillo, un luxe). En aquesta obra hi ha amor, denúncia social, esquinx existencial, ironia, cultura, diversos tons, símbol, multiplicitat de significats i significants. Visitem-la i revisitem-la. La poesia és fel i/o mel concentrades. No ens enverinem o empatxem. *Tempo lento* i atenció. Hi ha premi. Si sabem esperar, volarem. »

Portada del poemari *Amb pedres al ronyó*, publicat el 2014 per edicions Cap Béar, a França, i amb pròleg de Marie-Claire Zimmermann, catedràtica de Llengua i Literatura Catalanes de la Universitat de París-Sorbona.

Panoràmica de l'acte de presentació del llibre a Riudoms. Foto: Jesús Jiménez Rodríguez.

